

דעכשיו דאין לנו מי סוטה לא יקנא לאשתו, והיינו הן לר' יהושע בפני עדים והן לר"י בר"י בינו לבינה משום דילמא אזלא ומסתתרא ואסורה עליו איסורא דלעולם.

אך הדברים נכונים, דהא לכאורה יש לדקדק עוד בסוגיא ההיא, דקודם דמיייתי מימרא דר"ח מסורא מביא הברייתא דתניא ר"י בר"י אומר משום ר"א, המקנא לאשתו על פי עד אחד על פי עצמו וכו', השיבו חכמים לדברי ר"י בר"י אין לדבר סוף, ואמרינן שם מאי ניהו (אין לדבר סוף דקאמר. רש"י) דזמנין דלא קני ואמר קנאי. וקשה מה נשתנה זה מהא דשקלינן וטרינן בש"ס קידושין דף ס"ה ע"ב, דאמרינן שם דאף במקום דקיי"ל לא איברי סהדי אלא לשיקרא ומקיימא מלתא בלא סהדי, לא מהני בלא עדים רק בשניהם מודים עיי"ש, וא"כ מה השיבו חכמים על דברי ר"י בר"י, דילמא הא דפליג ר"י בר"י על ר' יהושע, הא דר' יהושע סובר דמקנא לה עפ"י עדים דוקא, ולא מקיימא מלתא בלא סהדי, על זה פליג ר"י בר"י וסובר דגם בזה לא איברי סהדי אלא לשיקרא, ואם נודע שקינא לה גם בלא עדים מהני, והיינו כששניהם מודים, וא"כ מה השיבו חכמים על דברי ר"י בר"י דא"כ אין לדבר סוף דזמנין דלא קני ואמר קנאי, דהא היכא שלא קינא באמת ואומר קנאי, הא היא תכחיש אותו, ובאין שניהם מודים הרי גם במקום דלא איברי סהדי אלא לשיקרא לא מהני, והוא לכאורה דקדוק עצום.

★★

ונ"ל בהבנת הדברים ענין נכבד מאד, דהא נודע מה שנחלקו הרמב"ם והראב"ד פ"א מהל' שגגות ה"ח (עיי' בכור שור ליבמות דף פ"ז) בשנים שהעידו על דבר אחד שהוא אסור ויש אחד שיודע בבירור ששיקרו העדים ושהדבר מותר, אם מותר לו לאכול הדבר ההוא בצינעא, והראב"ד סבירא ליה דמותר ודעת הרמב"ם נוטה לאיסור. ועל פי הדברים האלה, בכל אשה שקינא לה בעלה ונסתרה שהיא אסורה עליו מדין תורה, אם היא יודעת בעצמה שלא נטמאה, דהיינו שלא נבעלה למי שקינא לה ממנו, לדעת הראב"ד אין האיסור חל רק עליו אבל לא עליה, דאע"ג שיש עדים על הקינוי ועל הסתירה, מכל מקום הא לא אסרה תורה רק מטעם שמא נטמאה, והא אפילו היו עדים על הטומאה עצמה כיון שהיא יודעת שאין הדבר כמו שהעידו וכי לא נטמאה, הא היא מצד עצמה מותרת להבעל לו, אך לדעת הרמב"ם האיסור חל גם

אבל בזמן-הזה אין לה תקנה, אף שאין עדים בסתירה, ראייה שלו כמאה עדים דמי לענין לאוסרה עליו".

★★

בקובץ כבודה של תורה (קובץ ב' ע' פד) כתב חכ"א לישיב באופן נוסף את זה שהרמב"ם כותב "בזמן הזה":

דהנה פלוגתא היא אי צריכי עדים לקינוי וסתירה אי לאו, ואזי בזמן הבית שקיימת המצוה של השקאת מי סוטה חייבים להכריע בפלוגתא זו, ומשו"ה נקבעה הלכה דצריך עדים, ומשנקבעה כך ההלכה, ממילא כל עוד שאין עדים, אין האשה נאסרת על בעלה, אבל בזמן הזה דליכא מי סוטה, הדרא ספיקא לדוכתא, שמא הלכה היא דיש קינוי אף ללא עדים, ומשו"ה כשמקנא בינו לבינה, הרי היא נאסרת על בעלה מחמת הספק.

ובאמת זו לשון הגמרא כאן: "א"ר חנינא מסורא, לא לימא איניש לאיתתיה בזה"ז לא תיסתרי בהדי פלוני, דילמא קיי"ל כר' יוסי בר"י דאמר קינוי עפ"י עצמו, ומיסתתרא, וליכא האינדנא מי סוטה למיבדקה, וקאסר לה עלויה איסורא דלעולם". הרי שהגמרא עצמה אומרת דהוי ספק כמאן הלכתא, וצריך לחשוש לשיטת ר"י דיש קינוי וסתירה אף בינו לבינה, וע"כ האשה נאסרת ללא תקנה.

★★

בגמ': א"ר חנינא מסורא לא לימא איניש לאיתתיה בזה"ז לא תיסתרי בהדי פלוני וכו'.

בשו"ת עמק הלכה - בוימל (ח"א סי' ט"ו) הביא תשובת הגאון בעל שו"ת אבן יקרה הכותב בדבר בעל שיש לו קטטה עם אשתו ואומר שפעם קינא לה בינו לבינה ואח"כ ראה שנתיחדה עם ההוא. אם יש להתיר לו בק' רבנים לישא אחרת עליה.

ורצה הגאון בעל עמק הלכה להתיר לבעל זאת עפ"י פסק הרמב"ם (פכ"ד דאישות) דמי שקינא לאשתו בינו לבין עצמו וראה שנסתרה הרי היא אסורה עליו, ועפ"י דברי הגמ' כאן וכנ"ל.

והשיב על כך הגאון בעל אבן יקרה: ולדידי אין בזה כדי סמיכה, דהא צריך להבין בהא דר"ח מסורא מדוע לא אמר דינו רק אליבא דר"י בר"י, ולמה לא אמר סתם